



การศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมอัตนัย (Subjective Culture) ในประเทศไทย ยังเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ทำวิจัยมาก่อน แม้ว่าในต่างประเทศจะมีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมอัตนัยเป็นจำนวนมากและนานมาแล้วก็ตาม ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเรื่องนี้ในประเทศไทย ประกอบกันมีความสนใจแบบวิถวัฒนธรรมอัตนัยที่ไคแอนคิสและคณะ (Triandis, 1970) ได้สร้างขึ้นใหม่ และคาดว่าจะสามารถนำมาคัดแปลงและปรับปรุงใช้กับนักศึกษาไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อการศึกษาร่วมเทียบกับผลงานวิจัยในต่างประเทศได้ด้วย เพื่อทำความเข้าใจความรู้พื้นฐานทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัฒนธรรมอัตนัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอรายละเอียดที่สำคัญดังกล่าวตามข้อและขั้นตอนต่อไปนี้

๑. ความหมายและองค์ประกอบของวัฒนธรรม

๒. วัฒนธรรมอัตนัย

๒.๑ ความหมาย

๒.๒ ทฤษฎี

๒.๓ วิธีการศึกษา

๒.๔ ผลงานวิจัย

๑. ความหมายและองค์ประกอบของวัฒนธรรม

ได้มีผู้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้มากมาย เช่น เทเลอร์ (Taylor, 1971)

กล่าวว่าเป็นส่วนทั้งหมดที่ซับซ้อนประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่น ๆ ที่มีมนุษย์เฝ้าไว้ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม เกรสเลอร์ (Dressler, 1969) กล่าวในทัศนะนักสังคมวิทยาว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคมที่จะได้รับการถ่ายทอดจากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคสมัยหนึ่ง และจะประกอบไปด้วยทักษะ ความเชื่อ และความรู้อื่น ๆ ส่วนพระยาอนุมานราชชน^๒ ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรม คือ พฤติกรรม วาจาทำที่ และกิจกรรม และรวมทั้งสิ่งที่ผลิตขึ้นจากกิจกรรม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการแสดงออกของใจ วัฒนธรรมจะประจักษ์แก่เราได้ที่ตัวคนและสิ่งที่คนสร้างขึ้นเท่านั้น จากความหมายที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ความหมายของวัฒนธรรม มีขอบเขตครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ กว้างขวางมาก มีทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม นามธรรม และระเบียบแบบแผนต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของคนในสังคม ซึ่งสามารถแบ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรม^๓ ได้ดังนี้ คือ

๑.๑ องค์วัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects)

คือ วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ และเป็นสัญลักษณ์ สิ่งที่เป็นวัตถุเป็นวัฒนธรรมที่คนสร้างขึ้นที่มีรูปร่างสามารถจับต้องสัมผัสได้ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ โรงเรียน โรงงาน เป็นต้น ส่วนสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ก็เป็นสิ่งที่คนเราสร้างขึ้นภายใต้ประโยชน์ในสังคม ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา หลักวิชาการคำนวณ มาตรา ชั่ง ตวง วัด เป็นต้น

David Dressler, Sociology : the Study of Human Interaction (New York : Random House, Inc., 1969), PP. 45-46.

^๒ อนุมานราชชน, พระยา, วัฒนธรรมเบื้องต้น, หน้า ๖.

^๓ สุพัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา, หน้า ๔๘.

๑.๒ องค์กร (Association or Organization)

หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ มีการวางกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และวัตถุประสงค์อย่างแน่นอน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมที่ซับซ้อน เช่น ครอบครัว ลูกเสือ สภากาชาด วัด และ สหประชาชาติ ซึ่งเป็นองค์กรที่ใหญ่ที่สุด เป็นต้น

๑.๓ องค์พิธีการ (Usage) คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี

ที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ อาทิ การเกิด การหมั้น การแต่งงาน การตาย ปลูกบ้านใหม่ การแต่งกาย และการรับประทานอาหาร เป็นต้น โดยพิธีการเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพของสังคม

๑.๔ องค์คติ (Concept) หมายถึง ความเข้าใจ ความเชื่อ

ความคิดเห็น ค่านิยม ตลอดจนอุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อเรื่องกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา ความเชื่อเรื่องการตายแล้วเกิดใหม่ อุดมการณ์ในลัทธิการปกครอง เป็นต้น ซึ่งการที่จะยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่สมควร ก็แล้วแต่กลุ่มชนใด ใช้มาตรฐานอะไร เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

จากองค์ประกอบของวัฒนธรรมทั้ง ๔ ประการนี้ มีข้อน่าสังเกตว่า องค์คติ (Concept) เป็นส่วนที่ไม่มีรูปแบบเนื้อหาที่แน่นอนและชัดเจนเลย เป็นส่วนของนามธรรมที่อยู่ในการรู้สึกและจิตใจของสมาชิกในสังคม เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน มีปัญหาและเป็นเรื่องที่ทำนายต่อการศึกษาวิจัยยิ่งนัก ไม่เหมือนกับองค์ประกอบด้านวัตถุ องค์กร องค์พิธีการ ซึ่งเป็นวัตถุ สัญญลักษณ์ หรือระเบียบวิธีการที่มีความหมายชัดเจน หรือเป็นกิจลักษณะที่แน่นอน สามารถศึกษาวิจัยได้โดยไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก และถ้าหากพิจารณาอย่างแท้จริงถึงเนื้อหาหรือองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรมแล้ว จะกล่าวได้ว่า เนื้อหาของวัฒนธรรม เป็นนามธรรมไม่มีตัวตน เพราะเกี่ยวกับเรื่องความรู้สึกนึกคิดของคนในหมู่คณะ.....สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น ภาพยนต์ หนังสือ พระเครื่อง และอื่น ๆ อีกช่วยบอกอย่าง

เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมก็ แต่เป็นเพียงผลึกกรรมที่มาจากใจของมนุษย์เท่านั้น
ที่เราถือสิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมก็ เพราะเป็นความสะดวกแก่เรื่องคิด คว้าวัตถุเห็น
ได้ง่ายกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม

วิธีการศึกษาและ เปรียบเทียบวัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม
ของสังคมใดสังคมหนึ่ง มีวิธีการใหญ่ ๆ ที่สำคัญ ๓ วิธี^๒ คือ

๑. วิธีภาคสนาม (The Field Method) เป็นวิธีที่ศึกษาวัฒนธรรมใน
สังคมโดยเข้าไปคลุกคลีมีชีวิตใกล้ชิดกับบุคคลในสังคมที่ต้องการศึกษา โดยอาศัยประโยชน์
จากการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ในแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นลักษณะสำคัญในสังคมนั้น
แล้ว เลือกลงสัมภาษณ์เพื่อสืบหาข้อเท็จจริง แนวความคิดจากบางคนในสังคมนั้น แล้ว
รวบรวมข้อมูลที่ได้เป็นหมวดหมู่เพื่อการวิเคราะห์ต่อไป

๒. วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิธีนี้นำมาใช้โดยมี
ข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า เนื้อหาของวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในรูปผลผลิตลักษณะต่าง ๆ
ไม่ว่าจะเป็น หนังสือ การแสดงภาพยนตร์ และอื่น ๆ ต่างก็เป็นเครื่องชี้บ่งถึงความ
เชื่อและค่านิยมพื้นฐานของวัฒนธรรมนั้น การศึกษาวิธีนี้จึงเลือกรูปแบบและผลผลิต
ของวัฒนธรรมในลักษณะต่าง ๆ มาศึกษา ผลที่ได้ก็จะสะท้อนกลับเป็นวัฒนธรรม
ของกลุ่มหรือสังคมที่ต้องการศึกษา

๓. วิธีศึกษาข้ามวัฒนธรรม (The Cross Cultural Method) เป็น
วิธีการศึกษาความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างแบบแผนวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เลือก
ศึกษาหลาย ๆ แนว แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งวิธีการส่วนใหญ่นั้นได้จากการ
สร้างเครื่องมือหรือแบบวัดที่จะให้กลุ่มคนหรือสังคมที่ต้องการศึกษาตอบเพื่อสะท้อน
วัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมออกมา

^๑ อเมานราชัน, พระยา, วัฒนธรรมเบื้องต้น, หน้า ๕.

^๒ โสภ ฐพิฤกษ์ และ อรทัย ชินมนุษย์, จิตวิทยาสังคม (กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๘), หน้า ๑๔๘ - ๑๕๐.

วิธีการศึกษาวัฒนธรรมทั้ง ๓ วิธีนี้ได้เน้นการศึกษาวัฒนธรรมในองค์ประกอบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วิธีภาคสนาม และวิธีวิเคราะห์เนื้อหา จะเน้นศึกษาองค์ประกอบของวัฒนธรรมค่านองควัตถุ อองคกร และ อองคพิการ ส่วนวิธีศึกษาข้ามวัฒนธรรมจะเน้นศึกษาวัฒนธรรมค่านองคัมภี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วทางคานการศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะศึกษาค่านองคัมภีมาก เนื่องจากทำไค้ง่าย แต่ให้ผลคัมภีประสิทธิภาพเชือถือไค้ สำหรับการศึกษารื่องวัฒนธรรมอตันย ก็เป็นส่วนหนึ่ของคานการศึกษารื่องวัฒนธรรมโดยใช่วิธีศึกษาข้ามวัฒนธรรม ซึ่งวิธีการศึกษาวัฒนธรรมอตันย โดยใช่วิธีศึกษาข้ามวัฒนธรรมนี้ มีรายละเอียดปลีกย่อยของคานการศึกษาดวยวิธีที่ไค้กล่าวถึงในหัวข้อตอ ๆ ไป

๒. วัฒนธรรมอตันย

๒.๑ ความหมายของวัฒนธรรมอตันย วัฒนธรรมอตันยหมายถึงวัฒนธรรมของคุ่มที่ไค้เกิดจากคานการที่คุ่มรบรูสิ่งตาง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่ของสิ่งแวดลอมรอบ ๆ ตัว เช่น คานการรบรูกฎเกณฑ (rules) ปกติวิสัยของคุ่ม (Group's Norms) บทบาท (roles) และคานนิยม (Value) เป็นต้น^๑

๒.๒ ทฤษฎีที่ไค้เกี่ยวของวัฒนธรรมอตันย ความสำคัญของคานการศึกษารื่องวัฒนธรรมอตันยอยู่ที่ความพยายามคณาหาวิธีการหรือเครื่องมือที่ไค้วัดวัฒนธรรมอตันยของคุ่มไค้โดยคานนิยมสำคัญที่สุด เพื่อสามารถเข้าใจพฤติกรรมของคุ่ม ทำนายและควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในแนวทางที่ไค้เหมาะสม ตามความต้องการของสังคมนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่ตองทำคานการเข้าใจเกี่ยวกัย คานการเกิดวัฒนธรรมอตันยของคุ่ม และหลักการสะท้อนวัฒนธรรมอตันยออกมา

จากคานการศึกษาคองโฮแมน (Homans, 1950, 1967) และ นิวคอมส^๒ (Newcomb, 1961) ไค้ให้ชอเสนอแนะว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมอตันยเป็น

¹ Triandis, The Analysis of Subjective Culture, P.4.

² Ibid.

จำนวนมากถูกกำหนดโดยความใกล้ชิดของสมาชิกของกลุ่ม เพราะความใกล้ชิดจากการอาศัยอยู่ใกล้กันหรืออยู่ในละแวกเดียวกัน ภาษา กิจกรรม หรืออาชีพที่คล้ายคลึงกัน จะทำให้แนวโน้มของการที่สมาชิกของกลุ่มจะมีการปะทะสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก การปะทะสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบ่อย ๆ ครั้ง จะนำไปสู่บรรทัดฐานทัศนคติ และบทบาทของกลุ่มที่เหมือนกัน จึงมีผลทำให้วัฒนธรรมอัตนัยที่เหมือนกันควบนอกจากนี้ความเหมือนกันในด้านเชื้อชาติ เพศ อายุ จะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีสัมพันธภาพซึ่งกันและกันสูงขึ้น มีผลทำให้กลุ่มนั้น ๆ มีวัฒนธรรมอัตนัยเหมือน ๆ กันไปด้วย ดังนั้นถ้าหากว่าไขความถี่ของการที่สมาชิกในกลุ่มมีการปะทะสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นตัววัดระดับความพอใจ (Degree of enjoyment) ในการมีสัมพันธภาพของสมาชิกในกลุ่มแล้ว จะพบว่าขึ้นอยู่กับความเหมือนกันของวัฒนธรรมอัตนัยของบุคคล โดยที่ถ้ามีวัฒนธรรมอัตนัยเหมือนกัน ก็จะมีค่าสูงในการมีปะทะสัมพันธ์ต่อกัน ถ้ามีความแตกต่างของวัฒนธรรมอัตนัยมาก การปะทะสัมพันธ์ต่อกันก็จะลดน้อยลงตามลำดับ

ส่วนการที่จะสะท้อนวัฒนธรรมอัตนัยของกลุ่มต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่ศึกษาโครงสร้างความรู้ (Cognitive Structure) ของกลุ่มนั้น เนื่องจากโครงสร้างความรู้หมายถึง ความรู้ของบุคคลที่บุคคลมีโดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่ ซึ่งจะมีองค์ประกอบที่สำคัญประกอบด้วยความเชื่อ ทัศนคติ ความยึดมั่น ความคาดหวัง บทบาท บรรทัดฐาน และค่านิยม โครงสร้างความรู้นี้เป็นลักษณะนามธรรมที่อยู่ในความรู้สำนึกนึกคิดของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ และเป็นตัวกลางที่อยู่ระหว่างสิ่งที่กระตุ้น (Stimulus) และผลที่ตอบสนอง (Responses) กล่าวคือ ในกรณีที่เราสรุปว่า กลุ่มบุคคลต่าง ๆ มีวัฒนธรรมอัตนัยที่แตกต่างกันหมายถึง กลุ่มบุคคลนั้น ๆ มีความแตกต่างทางโครงสร้างความรู้ของกลุ่มด้วย

เพื่อทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างความรู้ที่เป็น
ส่วนสำคัญที่จะใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมอันทันทีต่อไป จึงขอเสนอลักษณะและ
องค์ประกอบของโครงสร้างความรู้โดยสังเขปดังนี้คือ

๑. ความเชื่อ (Belief) ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้าง
ความรู้ ระบบความเชื่อของสังคมหนึ่ง ๆ นั้นรวมไปถึงทุกสิ่งที่เป็นโลกทัศน์ (Cognition)
ความคิดเห็น ความรู้ นิยาย ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ตำนาน นิทานชาวบ้าน เทพ-
นิยาย ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมนั้นมีส่วนร่วมในโลกทัศน์เหล่านั้นด้วย^๑ เทพนิยาย ตำนาน
เป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานให้กับแนวนิทานพื้นบ้านในทุกสังคม และยังช่วยเป็นพื้นฐานใหญ่ถึงชีวิต
ทางสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละสังคมอีกด้วย จะเห็นได้ว่าระบบความเชื่อของสังคม
นั้นแสดงให้เห็นหลายรูปลักษณะ สำหรับการศึกษาวรรณกรรมอันทันทีของกลุ่มจะเป็นศึกษา
ความเชื่อที่เป็นความคิดเห็น ความรู้ ความรู้สึก เป็นลักษณะนามธรรมที่อยู่ภายใน
จิตใจและความรู้สึกของกลุ่มคนในสังคมนั้น

๒. ทัศนคติ (Attitude) ทัศนคติเป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล
ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่น ๆ รวมทั้งท่าทีที่
แสดงออกที่บ่งถึงสภาพทางจิตใจที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทัศนคติเป็นนามธรรมและเป็นสิ่งที่ทำ
ให้เกิดการแสดงออกทางคำปฏิบัติ แต่ทัศนคติไม่ใช่แรงจูงใจ (Motive) และแรงขับ
(Drive) หากแต่เป็นสภาพแห่งความพร้อมที่จะตอบ (State of Readiness)
และแสดงให้ทราบถึงแนวทางของการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้า^๒ หรืออาจกล่าวได้ว่า
ทัศนคติก็คือ ความคิดเห็นที่ถูกระตุ้นด้วยอารมณ์ (Emotion) ซึ่งทำให้บุคคลพร้อมที่
จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕๘.

^๒ ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมนามัย
(กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๐), หน้า ๑.

๓. ความยึดมั่น (Stereotypes) ความยึดมั่น คือ ภาพพจน์ที่เกิดจากการสรุปถึงความหมาย ซึ่งทำให้เกิดอคติในทางรักหรือทางเกลียด ความเชื่อที่เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Group) เป็นลักษณะพิเศษของบุคคล และความยึดมั่นบางอย่างไม่ได้มาจากข้อเท็จจริง แต่มาจากการขยายข้อเท็จจริง ดังนั้นบางคนจึงให้ความหมายของความยึดมั่นว่า เป็นความเชื่อที่เกินข้อเท็จจริง (Exaggerated belief) ความยึดมั่นนี้ได้ออกพิจารณาว่าเป็นองค์ประกอบศูนย์กลางอย่างหนึ่งในการวิเคราะห์วัฒนธรรมอันนี้ด้วย

๔. ความคาดหวัง (Expectations) ความคาดหวังของบุคคลต่าง ๆ มีอยู่หลายลักษณะ ความคาดหวังที่เป็นแรงเสริม (Reinforcement Expectations) เป็นกลุ่มย่อยของความคาดหวังทั่วไป ความคาดหวังที่เป็นแรงเสริมนี้จะเป็โครงสร้างความรู้ที่มีอยู่ในรูปแบบดังนี้ คือ ถ้าฉันทำ ก. และเกิดผล ข. ขึ้นฉันจะรู้สึกพอใจหรือเสียใจ และเมื่อ ก. เป็นสิ่งที่คาดหวังว่าจะให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ความคาดหวังที่เป็นแรงเสริมกำลังของพฤติกรรม ก. จะเป็นในลักษณะบวก^๒ ดังนั้น ความคาดหวังจะเกี่ยวข้อง เป็นพิเศษกับการทำนายพฤติกรรม

๕. ปกติวิสัย (Norms) ความประพฤติที่เป็นมาตรฐานจะถูกกำหนดบงไว้เป็นปกติวิสัยทางวัฒนธรรม ปกติวิสัยเหล่านี้อาจเป็นกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานใด ๆ ที่สมาชิกในสังคมและบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ของสังคมยอมรับ และเป็นสิ่งที่บอกรายละเอียดว่า พฤติกรรมใดที่นับว่าเหมาะสมหรือไม่ อาจกำหนดรางวัลหรือสิ่งตอบแทนสำหรับพฤติกรรมที่เหมาะสม และกำหนดโทษสำหรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ปกติวิสัยจะเกี่ยวข้องกับการจัดประเภทของบุคคล (A Person Category) และการจัดประเภทพฤติกรรม (A behavioral Category) ซึ่งปกติวิสัยมักกำหนด

^๑ อรรถัย ชัมเมญย์, จิตวิทยาวัฒนธรรมสูง (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๑๕), หน้า ๕๒.

^๒ Triandis, The Analysis of Subjective Culture, P.15.

ในรูปของพฤติกรรมที่เหมาะสม และส่วนใหญ่เป็นข้อกำหนดมากกว่าข้อกำหนด เช่น ในภาคเหนือของอินเดียนจะมีปฏิกิริยาคือ แม่ห้ามรับประทานหัวหอม และการตัดสินใจหรือกำหนดเกี่ยวกับปฏิกิริยาคือ เกี่ยวข้องเป็นร่างแห กับความเชื่อ ค่านิยม และอุดมคติ ดังนั้น ความเชื่อที่ว่า การกินหัวหอมทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศ และอุดมคติที่ว่า แม่ห้ามไม่ควรมีอารมณ์ทางเพศ จึงทำให้เกิดข้อกำหนดที่ว่า แม่ห้ามรับประทานหัวหอม ซึ่ง เป็นข้อกำหนดที่ปรับตามเหตุผลของปฏิกิริยาคือ

๖. อุดมคติ (Ideal) อุดมคติเป็นระดับพิเศษของการตั้งกฎเกณฑ์ที่กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกในกลุ่มทางวัฒนธรรม (A Cultural Group) โดยสมาชิกในกลุ่มยอมรับว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมและถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เช่น อุดมคติทางลัทธิการปกครองที่รัฐบาลหรือประชาชนในรัฐนั้นกำหนดขึ้นเป็นหลักในการปกครองและการดำเนินชีวิตของบุคคล

๗. บทบาท (Roles) บทบาทคือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพหรือตำแหน่ง พฤติกรรมบางอย่างจะถูกพิจารณาว่าเหมาะสมสำหรับบุคคลที่จะปฏิบัติโดยยึดถือตำแหน่งในทางระบบสังคมเป็นหลัก เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือต้องเลี้ยงลูกให้ความรักใคร่เอาใจใส่ การเป็นครูคือสั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี ดังนั้นบทบาทจะ เกี่ยวข้องกับการจัดประเภทบุคคลในตำแหน่งทางสังคมและพฤติกรรมของบุคคลด้วย

๘. งาน (Tasks) ลักษณะของงานเป็นการจัดลำดับประเภทของพฤติกรรม ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ และการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ ตัวอย่างเช่น การตัดสินใจของประธานาธิบดีในการร่างกฎหมายของประเทศหนึ่ง จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการจัดประเภทของนามธรรม (Abstract category) ของบุคคลต่าง ๆ^๒ ในประเทศนั้นด้วย เป็นต้น

001593

โสภา ชูพิกุลชัย และ อรทัย ชื่นมณุษย์, จิตวิทยาสังคม, หน้า ๑๕๘.

^๒Triandis, The Analysis of Subjective Culture, pp.15-16.

๘. ค่านิยม (Value) ค่านิยมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกลุ่มนามธรรม กับส่วนประกอบค่านิยม และหมายความรวมถึงการฝ่าฝืนในการกระทำต่าง ๆ ค่านิยมของบุคคลมีความคงที่เปลี่ยนแปลงยาก และจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจต่าง ๆ ซึ่งค่านิยมส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้ เช่นเดียวกับทัศนคติคือ เริ่มเรียนรู้จากบ้าน โรงเรียน ชุมชนหรือสังคม สถาบันเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อค่านิยมของบุคคล นอกจากนี้ ค่านิยมของคนรุ่นก่อน ๆ จะมีอิทธิพลตกทอดมายังวิธีปฏิบัติหรือมาตรฐานพฤติกรรมของคน รุ่นปัจจุบันด้วย

ตามที่กล่าวแล้วว่าองค์ประกอบโครงสร้างความรู้เหล่านี้เป็นลักษณะนามธรรม ที่มีอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่าง ๆ ได้มีการจัดรูปแบบและถูกสร้างเป็นอย่างดีแล้ว ซึ่งเราเรียกว่าเป็นมโนทัศน์ (Concepts) มโนทัศน์ขององค์ประกอบโครงสร้าง ความรู้ที่เกิดขึ้นไต่อย่างมีลำดับขั้นและมีความสัมพันธ์กัน และเพื่อให้เข้าใจชัดเจนขึ้น จึงขอทำความเข้าใจกับความหมายของมโนทัศน์ และการจัดลำดับความสัมพันธ์ของการเกิด มโนทัศน์ในระดับนามธรรม (The Organization of the Concepts by level of Abstractation) ดังนี้

กิลฟอร์ด (Guilford, 1952) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ว่าเป็น สัญลักษณ์ชนิดหนึ่งที่เราได้รับจากประสบการณ์ในการพบเห็นสิ่งของต่าง ๆ แยกออกเป็น จำพวก และในจำพวกหนึ่ง ๆ จะมีลักษณะที่รวมกันอยู่ เช่น เมื่อเราเห็นแมวหลาย ๆ ตัว

ชูชีพ ออนโคกสูง, จิตวิทยาการศึกษา (พระนคร : วรุณีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๑๘), หน้า ๑๒๑-๑๒๒.

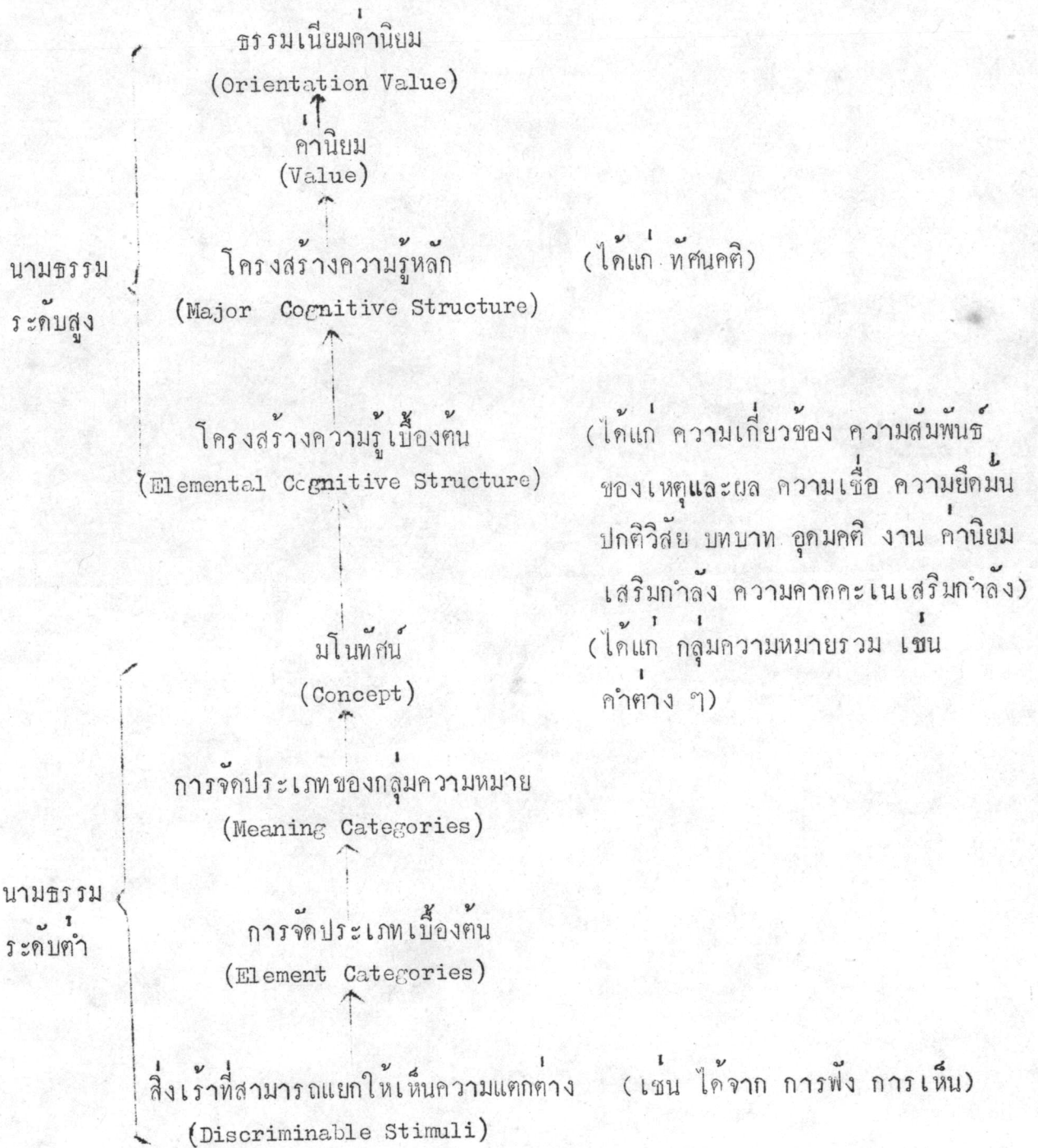
^๒ J.P. Guilford, General Psychology (New Jersey : Nastrand Company, Inc., 1952), PP. 427-430.

เรารู้ลักษณะร่วมของแมว ซึ่งแสดงว่าเรามีโน้ตที่ขึ้นเกี่ยวกับเรื่องแมวขึ้นแล้ว ส่วน โคนัลด์ (Donald, 1959) ได้กล่าววามโน้ตที่ขึ้นคือกลุ่มของสิ่งเร้าหรือ เหตุการณ์ที่มีลักษณะจำเพาะร่วมกัน กล่าวคือ มีโน้ตที่ขึ้นไม่ใช่เหตุการณ์ในตัวเอง แต่มีโน้ตที่ขึ้นเป็นกลุ่มของสิ่งเร้า เหตุการณ์ หรือลักษณะจำเพาะแน่นอน

จากความหมายของมโนทัศน์ที่กล่าวมาแล้วมโนทัศน์เป็นลักษณะนามธรรมที่มี ลักษณะจำเพาะแน่นอนและเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้ และเพื่อที่จะเข้าใจมโนทัศน์ของ องค์ประกอบโครงสร้างความรู้จึงขอเสนอการจัดลำดับความสัมพันธ์ของการ เกิดมโนทัศน์ ตามแผนภูมิที่ ๑

Frederic J. Mc. Donald, Educational Psychology
(San Francisco U.S.A. : Wadsworth Publishing Co, Inc.,
1959), P. 134,

แผนภูมิที่ ๑ การจัดลำดับความสัมพันธ์ของการเกิดมโนทัศน์ในระดับนามธรรม^๑



^๑ Triandis, The Analysis of Subjective Culture, P.18.

ตามแผนภูมิที่ ๑ พอสรุปได้ว่าโครงสร้างความรู้เป็นมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมระดับสูง ซึ่งได้พัฒนามาจากมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมระดับต่ำ และกานิยมจะเป็นองค์ประกอบ โครงสร้างความรู้ที่เป็นนามธรรมระดับสูงสุด

๒.๓ วิธีการศึกษาวัฒนธรรมอันทัน

ตามปกติแล้ว เรานิยมแบ่งกลุ่มคนออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. กลุ่มทางวัฒนธรรม (Cultural Group) หมายถึง กลุ่มคนที่ภาษาพูดเดียวกัน มีกิจกรรมหลักร่วมกัน มีอุดมการณ์หรือความคิดคล้ายกัน และมีการนับถือศาสนาเดียวกัน

๒. กลุ่มทางชีวภาพ (Biological Group) หมายถึง กลุ่มคนที่มีลักษณะทางชีวภาพบางอย่างเหมือนกันอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่ม ซึ่งจะมีอิทธิพล ต่อกระบวนพฤติกรรม (Pattern of Behaviors) ของการปะทะสังสรรค์ทาง สังคม (Social Interaction) เช่น ลักษณะของ อายุ เพศ เชื้อชาติ เป็นต้น

การรวมกลุ่มของบุคคลตามลักษณะดังกล่าวนี้ จึงเป็นกลุ่มบุคคลที่น่าสนใจ ในการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้น กลวิธีในการศึกษาวัฒนธรรม อันทันจึงจำแนกบุคคลออกเป็นกลุ่มวัฒนธรรมหรือกลุ่มทางชีวภาพตามคุณสมบัติที่พบ แล้วให้สภาพการบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน ใช้สิ่งเราหลาย ๆ ชนิดในสภาพการณ์นั้น ๆ แล้วสังเกตการตอบสนองของกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนโครงสร้างความรู้ของ กลุ่มออกมา ถ้าการตอบสนอง กระบวนการตอบสนองคล้ายคลึงกันก็จะลงความเห็น ว่ามีความเหมือนกันในวัฒนธรรมอันทัน ในทางตรงกันข้ามถ้ามีกระบวนการตอบ แตกต่างกัน ก็ลงความเห็น เนื่องจากความแตกต่างบางอย่างในวัฒนธรรมอันทัน ของกลุ่มนั้น ๆ

ปัจจุบันมีวิธีการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมอันหนึ่งที่ใช้กันมาก ๒ วิธี คือ

๑. วิธีวัดความแตกต่างของการให้ความหมาย (Semantic

Differential Method) ผู้คิดค้นวิธีนี้ คือ ออสกู๊ด และคณะ (Osgood, 1957)

โดยการใช้ลักษณะโมโนทัศน์ที่ถูกสร้างเป็นองค์แล้วที่จะสะท้อนวัฒนธรรมอันหนึ่งของ
กลุ่มออกมา โดยให้กลุ่มบุคคลที่จะศึกษาประเมินค่า (rate) เกี่ยวกับโมโนทัศน์
ต่าง ๆ เหล่านี้ การประเมินค่านี้ใช้คำคุณศัพท์ทุกกับแต่มีความหมายตรงกันข้าม
และมีอันดับความมากน้อย (Degree) จากคานหนึ่งไปสู่อีกคานหนึ่ง รวมทั้งหมด ๗
อันดับ คำคุณศัพท์ที่ใช้ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ องค์ประกอบ^๒ คือ

๑.๑ องค์ประกอบประเมินผล (Evaluative Factor)

เป็นคำคุณศัพท์ที่ใช้ในการประเมินผล เช่น ดี-เลว, ชอบ-ไม่ชอบ, น่าเกลียด-
สวยงาม เป็นต้น

๑.๒ องค์ประกอบค่าน้ำกำลังงาน (Potency Factor)

เป็นคำคุณศัพท์ที่เกี่ยวข้องของทางค่าน้ำกัยภาพหรือกำลังงาน เช่น หนัก-เบา, แข็งแรง-
อ่อนแอ, บอบบาง-ทนทาน เป็นต้น

๑.๓ องค์ประกอบค่าน้ำกิจกรรม (Activity Factor)

เป็นคำคุณศัพท์แสดงการเคลื่อนไหว กิจกรรมหรือปฏิกริยาต่าง ๆ เช่น ช้า-เร็ว,
ราเร็ง-หงอยเหงา เป็นต้น

ในการวิเคราะห์วัฒนธรรมอันนี้ ปกติแล้วจะสร้างคำคุณศัพท์ที่ใช้ใน
การประเมินผล เป็นการประเมินความรูสึก (Affective Meaning)

^๑ Charles E. Osgood, George J. Suci, and Percy H. Tan
nenbaum., The Measurement of Meaning, (Urbana, III ; University of
Illinois Press, 1957), P.112.

^๒ ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรม
อนามัย, หน้า ๓๘.

ของกลุ่มต่าง ๆ แล้วนำผลการประเมินค่าของกลุ่มต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกัน ซึ่งข้อมูลจากการวัดวิชานั้นนอกจากจะ เปรียบเทียบความคิดเห็นหรือความรู้สึกในโมทัศน์ และระหว่างมโนทัศน์แล้ว ยังบอกลักษณะบุคลิกภาพบางอย่างของบุคคล ตลอดจนสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นด้วย

๒. วิธีศึกษาสิ่งที่เป็นเหตุและสิ่งที่เป็นผล (Antecedents and Consequents Method) วิธีนี้ ไทแอนดิส และคณะ (Triandis, 1969)

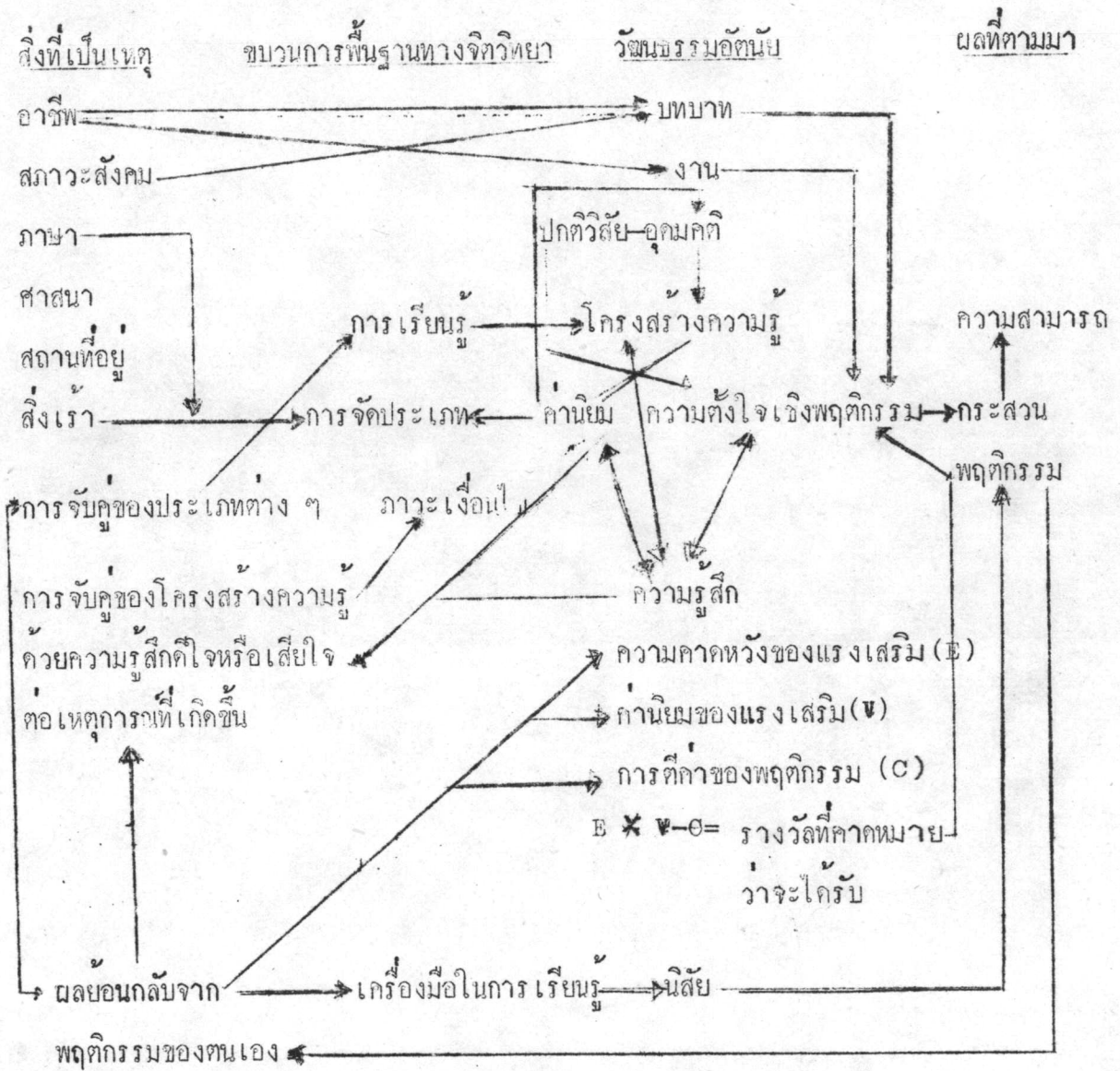
ได้สร้างขึ้น โดยมีความเชื่อว่าการตรวจสอบสิ่งที่เป็นเหตุและสิ่งที่เป็นผล ที่ทำให้เกิดมโนทัศน์ที่เราต้องการศึกษา จะช่วยให้สามารถวิเคราะห์วัฒนธรรมอันทันัยของกลุ่มต่าง ๆ ได้ผลดี กว่าวิธีการที่มีอยู่ วิธีการศึกษาทำได้โดยการคัดเลือกมโนทัศน์ที่เป็นสหวัฒนธรรม (Pancultural) และสามารถแสดงความแปรปรวน ระหว่างวัฒนธรรมได้ เช่น ประเพณี บทบาท และค่านิยม เป็นต้น มาจำนวนหนึ่งแล้วไปศึกษาตัวเลือกที่คนส่วนใหญ่เลือกตอบเพื่อแสดงความเป็นเหตุ และแสดงความเป็นผลของการเกิดแต่ละมโนทัศน์ที่คัดเลือกมาศึกษา แล้วกำหนดกลุ่มตัวเลือกจำนวนหนึ่งแสดงความเป็นเหตุ และแสดงความเป็นผลของการเกิดแต่ละมโนทัศน์ที่จะศึกษา นำไปสร้างเป็นแบบวัด แล้วให้กลุ่มบุคคลที่จะศึกษาตอบแบบวัด จากนั้นก็นำผลมาวิเคราะห์ ถ้าหากว่ากลุ่มบุคคลใดเลือกตอบตัวเลือก ในกลุ่มตัวเลือกต่าง ๆ เหมือนกันก็แสดงว่ากลุ่มบุคคลนั้นมีวัฒนธรรมอันทันัยเหมือนกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าการเลือกตอบตัวเลือกในกลุ่มตัวเลือกต่าง ๆ ต่างกัน กลุ่มบุคคลนั้นก็จะมีวัฒนธรรมอันทันัยต่างกันด้วย

วิธีการศึกษาวัฒนธรรมอันทันัยวิธีนี้ เป็นวิธีใหม่ และเป็นวิธีที่ผู้วิจัยได้นำมาคิดแปลงปรับปรุงแล้วสร้างเป็นแบบวัดวัฒนธรรมที่จะนำมาใช้กับนักศึกษาไทยได้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำร่างเอาไว้ อย่างละเอียดเกี่ยวกับความ เชื่อสัจพจน์ของวิธีการนี้ก่อน

จากแผนภูมิที่ ๑ ที่กล่าวแล้ว ทำให้ทราบว่า การเกิดมโนทัศน์ขององค์ประกอบของโครงสร้างความรู้ มีขั้นตอนและเป็นระดับของนามธรรมที่อยู่ในความรู้ สัจนัยกติกของเรา แต่หากถามว่ามาพิจารณาโดยละเอียดแล้ว พบว่ามโนทัศน์แต่ละลักษณะ เป็นผลมาจากสาเหตุหลายอย่าง และผลที่ตามมาของมโนทัศน์ก็มีหลายลักษณะ เช่นกัน จึงก่อให้เกิดความคิดพื้นฐานที่จะนำมาใช้วิเคราะห์วัฒนธรรมอันทันที โดยการตรวจสอบสิ่งที่ เป็นเหตุและสิ่งที่ เป็นผลตามมาของแต่ละมโนทัศน์อันเป็นองค์ประกอบโครงสร้างความรู้ของกลุ่มบุคคล ทำให้สามารถสะท้อนวัฒนธรรมอันทันทีของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

ความสัมพันธ์ของการเกิดมโนทัศน์จากความสัมพันธ์ของสิ่งที่ เป็นเหตุและสิ่งที่ เป็นผล แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนตามแผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิที่ ๒ สิ่งที่เป็นเหตุ และสิ่งที่เป็นผลของวัฒนธรรมสมัย



¹ Ibid, P.23.

ตามแผนภูมิที่ ๒ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ จากปัจจัยสิ่งที่เป็นเหตุจะมีผลต่อการเกิดวัฒนธรรมอันดีของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ซึ่งจะอยู่ในลักษณะที่สำคัญ ๔ อย่าง คือ โครงสร้างความรู้ ค่านิยม ความรู้สึก และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ทั้ง ๔ ลักษณะ อยู่ในลักษณะของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ โครงสร้างความรู้ได้รับอิทธิพลจาก ค่านิยม อุดมคติ และความรู้สึก และในที่สุดจะอยู่ในรูปของความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ก็มีความสัมพันธ์กัน โดยตัวแปรที่เชื่อมต่อกับผู้ลึกรจะมีความสัมพันธ์กันสูง และอาจเป็นไปได้ว่าผู้ลึกรเหล่านั้น ใช้แทนทิศทางความเป็นเหตุและความเป็นผล เมื่อตัวแปร ๒ ลักษณะ ถูกเชื่อมต่อกับตัวแปรที่สาม

ถ้าพิจารณาตัวกำหนดสมมุติฐานของการกระทำ (Action) จะมีอิทธิพลอยู่ ๒ อย่าง คือ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม และนิสัย ซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่าการกระทำสามารถ เกิดจากการตอบสนองโดยอัตโนมัติ แตกมีพื้นฐานมาจากนิสัยด้วย บทบาทและงานหรือกิจกรรมที่กระทำจะไปขยายขอบเขตของความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ส่วนการกระทำ เป็นตัวกำหนดใหม่การส่งผดย้อนกลับ (Feed Back) จะมีอิทธิพลต่อความรู้ และกลับมาบิอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและความรู้สึก และผดย้อนกลับจากพฤติกรรมของตนเองนี้ ทำให้คนเราเกิดการเรียนรู้ และสามารถประเมินว่า อะไรเป็นสาเหตุหรือรางวัลที่คาดหมายว่าจะได้รับและมีความพอใจ ก็จะส่งผลทำให้เป็นความตั้งใจเชิงพฤติกรรมต่อไป ซึ่ง สไตเนอร์ (Steiner, 1971) ได้เสนอแนะว่ารางวัลที่คาดหมายว่าจะได้รับและ เกิดความพอใจของคนเรานี้ได้จาก การตีค่าของพฤติกรรม (Perceived cost of the behavior) ลบออกจากผลคูณของค่านิยมของแรงเสริม (Reinforcement of Value) กับการคาดหวังของแรงเสริม (Reinforcement of Expectation)

^๑ Ibid, p. 25.

การเสนอความคิดจากทฤษฎีที่กล่าวตามแผนภูมิที่ ๒ นี้ค่อนข้างจำกัด เพราะเป็นเพียงการเน้นในทัศนที่เรากองการเกิด และสร้างสมมุติฐานความสัมพันธ์ที่เป็นไปได้อันหนึ่งของมโนทัศน์เหล่านี้ ซึ่งแนวความคิดนี้จะประกอบมากกว่า ถ้าหากว่าได้ศึกษาในขอบเขตที่กว้างขวางกว่านี้ และกำหนดให้แน่นอนชัดเจนว่า มีตัวแปรอะไรบ้างที่เข้ามาอยู่ในมโนทัศน์แต่ละลักษณะ และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่อยู่ในมโนทัศน์ที่ใกล้เคียงกันหรือไม่อย่างไร โดยทฤษฎีกึ่งวิถี (Middle-range Theory) ได้พยายามสร้างและทดสอบอย่างรอบคอบก่อนที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์วัฒนธรรมอันนี้ เพื่อหาความสัมพันธ์ของมโนทัศน์มากกว่า จะตั้งสมมุติฐานเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ไทแอนดิส วาสซิลเลียน และนาสโกว์ (Triandis, Vassilion and Nassiakories, 1968) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและพฤติกรรม อย่างไรก็ตามการเสนอทฤษฎีตามแผนภูมิที่ ๒ นี้ ก็มีนักทฤษฎีหลายคนโต้แย้ง เช่น พาร์สัน (Parsons) ไม่เห็นควยว่า ส่วนพื้นฐานของทฤษฎีนี้ คือ การกระทำที่อยู่ภายใต้การตั้งใจของแต่ละคน สภาพการณ์และคนอื่น รวมทั้งกระบวนการภายในด้วย เช่น เป้าหมาย และปกติวิสัย และอีกประการหนึ่งที่มีผู้ขัดแย้ง^๒ คือ ระดับของนามธรรมของสิ่งที่ เป็นเหตุและเป็นผลตามแผนภูมิมันสูงเกินไปสำหรับทฤษฎีทั่วไป ตัวอย่าง เช่น การจัดกลุ่มเป็นคู่ ๆ เพื่อให้เกิดโครงสร้างความรู้ไม่ได้ออกใหญ่ วากลุ่มใดคู่กับสังคมใด ตัวอย่างนี้จึงจำเป็นต้องหาสิ่งที่เป็นต้นเหตุที่เฉพาะเจาะจงใหม่มากกว่านี้ ซึ่งโดยอุคมคคิแล้วเราต้องการวิทยาการ เกี่ยวกับการจำแนกวัฒนธรรมที่สามารถ

^๑ Ibid, PP 26-27.

^๒ Ibid, P.28.

นำมาใช้ทำนาชนิดของคุณลักษณะวัฒนธรรมอันที่พบในประเภทของวัฒนธรรม
ที่แตกต่างออกไป ปัจจุบันการแยกประเภทวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจาก
ตัวกำหนดของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

วิธีการศึกษาวัฒนธรรมอันที่ ๒ วิธีที่กล่าวมานี้ เป็นความสนใจ
ในการศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในเรื่องของการ
ให้ความหมายแก่คำต่าง ๆ ที่กำหนดให้ โดยวิธีการวัดความแตกต่างของ
ความหมายของคำ ที่รู้สึก และคณะได้สร้างขึ้นก่อน และนำมาใช้อย่างกว้างขวาง ส่วนวิธีการของ
ไทแอนดิส และคณะได้สร้างขึ้นทีหลัง และพัฒนาจากวิธีการให้ความแตกต่าง
ความหมายของคำ โดยมีจุดเริ่มต้นที่เป็นข้อคิดสำคัญว่า วิธีการวัดความแตกต่างของ
การให้ความหมาย ให้ผลไม่สมบูรณ์ที่จะศึกษาและทราบ ถึงพฤติกรรมของกลุ่มบุคคล
ต่าง ๆ ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น สันฐานของความแตกต่างความ
หมายของคำ คำว่า พระเจ้า กับ เครื่องดื่มชื่อ โคลา-โคลา จะเหมือน ๆ กัน
สำหรับคนบางประเภท นั่นคืออาจให้ผลว่า เป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่า เหมือนกัน ทั้ง ๆ
ที่เห็นได้ชัดว่าทั้งสองคำนี้หมายถึงสิ่งที่แตกต่างกันมาก จึงควรมีการแปลผลที่
เฉพาะเจาะจงมากกว่านี้ หรือตัวอย่างเช่น ทั้งกรรมการและผู้จัดการโรงงานอุต
สาหกรรม ให้คุณค่าคำว่า ความสงบราบรื่นทางอุตสาหกรรมเหมือน ๆ กัน แต่
สภาพเป็นจริงเขามองเห็นแนวทางที่แตกต่างกัน ที่จะนำไปสู่สภาวะดังกล่าว เช่น
คนงานอาจมองเห็นกำไรที่จะได้รับจากส่วนแบ่ง ส่วนผู้จัดการกลับมองไปว่า การ
ได้กำไรสูงสุดของตนคือทางที่จะไปสู่สภาวะเช่นนั้น จึงไม่ทราบความแตกต่างหรือ
ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่แท้จริงได้ ดังนั้นวิธีการศึกษาสิ่งที่เป็นเหตุและสิ่งที่เป็นผล
จึงได้เกิดขึ้น และจากการสร้างแบบวัด และนำไปวัดวัฒนธรรมอันที่ของกลุ่มต่าง ๆ

¹ Ibid, P. 183.

ผลที่โลกจะคู่กับการลงทุน เพราะไม่เพียงแต่การรับรู้ผลที่ตามมาของเหตุการณ์ใด
 เหตุการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ (Perceived Consequences of a Particular Event)
 และยังรับรู้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่ต้องการทราบ
 (Perceived Antecedents of the Event) และผลที่ไ้รับ ๒ ส่วนนี้
 สามารถนำมาวิเคราะห์ศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมอันทันของกลุ่มต่าง ๆ ได้
 อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๒.๔ ผลงานวิจัย

ขณะนี้ผลงานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมอันทันที่ใช้วิธีการ
 ศึกษาสิ่งที่เป็นเหตุ และสิ่งที่เป็นผลอยู่เพียงเรื่องเดียว คือ เรื่อง โครงสร้างความ
 รู้นและการวิเคราะห์ค่านิยม ทำการวิจัยโดย ไทแอนดิสและคณะ^๑ (Triandis, 1971)
 เป็นการศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมอันทันของนิสิตนักศึกษาจาก ๔ ประเทศ คือ
 ประเทศสหรัฐอเมริกา กรีก ญี่ปุ่น และอินเดีย สาเหตุที่เลือกศึกษา ๔ ประเทศ
 นี้เนื่องจาก วิธีการศึกษาวิธีนี้เป็นการไข่มโนทัศน์หนึ่งผูกติดกับมโนทัศน์อื่น ๆ ด้วย
 ความคิดที่ว่า ถ้าท่านมี ก. ดังนั้นท่านจะมี ข. เป็นพื้นฐานความคิดของคนตะวันตก
 และอาจมีนัยสำคัญต่อการตอบได้ ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงใช้ประเทศทั้งในแถบตะวันตก
 และตะวันออกกลุ่มละ ๒ ประเทศ เพื่อศึกษาการเลือกตอบและเปรียบเทียบวัฒนธรรมอันทัน
 ของทั้ง ๒ กลุ่มที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมบางอย่างที่เห็นได้ชัด ทำให้มีความมั่นใจ
 ต่อการใช้แบบวัดนี้มากขึ้น

การดำเนินการวิจัยคณะผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดวัฒนธรรมอันทันขึ้น โดยการ
 คัดเลือกมโนทัศน์จำนวน ๒๐ ลักษณะ จากมโนทัศน์ ๑๐๐ ลักษณะ ที่อสุกได้รวบรวมไว้เพื่อ
 ใช้ศึกษาการวัดความแตกต่างของการให้ความหมายค่า ประกอบควมมโนทัศน์ของ

^๑ Ibid., pp. 256-261.

ความโกรธ ความกลัว การหัวเราะ เสรีภาพ ความสงบสุข ความจริง
 การลงโทษ อาชญากรรม ความรู้ อำนาจ ความก้าวหน้า ความสำเร็จ ความร่ำรวย
 ความตาย ความพ่ายแพ้ ความรัก ความเคารพนับถือ ความเห็นอกเห็นใจ และ ความ
 ว่างใจ หลักเกณฑ์ในการเลือกมีทั้งสิ้น ๒๐ ลักษณะ จาก ๑๐๐ ลักษณะ มีอยู่ ๓
 อย่าง คือ ต้องเป็นมีลักษณะนามธรรม เพื่อที่จะสะท้อนวัฒนธรรมอันทันสมัยของ
 กลุ่มบุคคลใด ต้องเป็นมีลักษณะที่สามารถแปลกลับไปกลับมาจากภาษาอังกฤษเป็นภาษา
 อื่น ๆ โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง และประการสุดท้ายต้องเป็นกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่าง
 กันหลาย ๆ ลักษณะ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบวัฒนธรรมอันทันสมัยของกลุ่มต่าง ๆ หลาย ๆ
 รูปแบบ จะทำให้สามารถสรุปผลวัฒนธรรมอันทันสมัยของกลุ่มต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ผลจาก
 กฎเกณฑ์ มีมีลักษณะถูกเลือกมา ๒๐ ลักษณะ และแบ่งออกเป็น ๘ กลุ่ม คือ กลุ่มของอารมณ์ ปรชยานาม
 ธรรม นัยทางการเมือง การควบคุมทางสังคม การทำให้สังคมแตกแยก ความสำเร็จ,
 ความไม่สำเร็จ ฯ และพื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคม จากมีมีลักษณะทั้ง ๒๐ ลักษณะนี้
 คณะผู้วิจัยได้นำแต่ละมีมีลักษณะไปสร้างข้อคำถาม เพื่อหาตัวเลือกที่แสดงความเป็นเหตุ
 และตัวเลือกที่แสดงความเป็นผลของแต่ละมีมีลักษณะทั้ง ๒๐ มีมีลักษณะ ของนักศึกษา ๔
 ประเทศ จากนั้นก็เลือกตัวเลือกที่ถูกเลือกมากที่สุดอันดับ ๑ ถึง ๕ ของกลุ่มตัวเลือก
 ที่แสดงความเป็นเหตุ และของกลุ่มตัวเลือกที่แสดงความเป็นผลของแต่ละมีมีลักษณะ
 ของนักศึกษาแต่ละประเทศ และคัดเลือกกลุ่มตัวเลือก ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๕ ตัวเลือก
 เป็นกลุ่มตัวเลือกที่นักศึกษามากกว่าหนึ่งประเทศเลือกตอบ และกลุ่มตัวเลือกที่คาดว่า
 เป็นที่น่าสนใจในการเลือกตอบ เพื่อแสดงความเป็นผลของแต่ละมีมีลักษณะด้วย ในที่สุด
 จะได้แบบวัดที่เป็นการกำหนดกลุ่มตัวเลือกไว้ ๒ กลุ่ม ๆ ละ ๕ ตัวเลือก ให้เลือกตอบ
 เพื่อแสดงความเป็นเหตุ และเพื่อแสดงความเป็นผลของแต่ละมีมีลักษณะทั้ง ๒๐ มีมีลักษณะ
 หลังจากสร้างแบบวัดนี้แล้ว ผู้วิจัยได้นำไปหาความเที่ยงควยวิธีการทดสอบซ้ำ (Test-
 Retest Method) ได้ค่าเท่ากับ ๐.๘๕ และพบว่าความแตกต่างของนักศึกษาด้าน
 เพศ และระดับชั้น ไม่มีผลต่อความแตกต่างของการตอบแบบวัดนี้

ผลการวิจัยพบความแตกต่างที่เชื่อถือได้ในเรื่องค่านิยมของกลุ่มตัวอย่าง
คือ นักศึกษาอเมริกัน และนักศึกษายุโรปมีค่านิยมคล้ายคลึงกัน ส่วนนักศึกษาอินเดีย
มีค่านิยมแตกต่างกันมากจากนักศึกษาอเมริกันและกรีก และเมื่อพิจารณาค่านิยมหลัก
ของนักศึกษาแต่ละประเทศแล้ว พบว่านักศึกษาอเมริกัน มีค่านิยมหลักด้านความสำเร็จ
ของงาน การพัฒนาตนเอง และความมีสติ นักศึกษากรีกมีค่านิยมหลักในเรื่อง
ความผูกพันกัน นักศึกษายุโรปมีค่านิยมหลักในความสำเร็จของงาน การพัฒนาตนเอง
และความพอใจในความงาม และนักศึกษาอินเดียมีค่านิยมหลักด้านการเพิ่มสถานภาพ
ของแต่ละบุคคล และความเป็นอยู่ที่ดีในสังคม และคณะผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า เมื่อได้
ผลมาแล้ว การที่จะตีความหมายหรือสรุปผล ควรพิจารณาข้อมูลด้านอื่น ๆ ของกลุ่ม
ตัวอย่างประกอบด้วย เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา และลักษณะทาง
วัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อจะได้ผลสมบูรณ์ เช่น นักศึกษาอเมริกันเน้นความหิวเป็น
สาเหตุของความตาย ก็จำเป็นต้องพิจารณาภาวะทางอาหารในสหรัฐอเมริกาด้วย
นอกจากนี้ผลการวิจัย ทำให้สามารถเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบวัดนี้กับเครื่องมือ
วัดวัฒนธรรมวัดกันย์ที่ใช้วัดความแตกต่างความหมายของคำด้วย ตามปกติแล้ววิธี
การศึกษาสิ่งที่เป็นเหตุ และสิ่งที่เป็นผลใช้สำรวจองค์ประกอบความรู้ด้านทัศนคติ
ส่วนวิธีวัดให้ความแตกต่างความหมายของคำใช้สำรวจด้านองค์ประกอบความรู้ลึก
ซึ่งโดยทั่วไปองค์ประกอบทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน แต่ก็มีหลายกรณีไม่สัมพันธ์กัน
เช่น เราพบว่า สันฐานของการให้ความแตกต่างความหมายของมโนทัศน์ ความรู้
ของนักศึกษาอเมริกันและอินเดียคล้ายคลึงกัน ส่วนนักศึกษาอเมริกันกับนักศึกษายุโรป
มีสันฐานของความรู้เหมือนกันน้อยกว่านักศึกษาอเมริกันและอินเดีย แต่การศึกษาโดยวิธี
สิ่งที่เป็นเหตุและสิ่งที่เป็นผล พบว่า ไม่มีแนวโน้มของความเหมือนกันอย่างมีนัยสำคัญ
ของมโนทัศน์ความรู้ ของนักศึกษาอเมริกันและอินเดีย ส่วนนักศึกษาอเมริกันและ
ยุโรปกลับมีความคล้ายคลึงกันอย่างมีนัยสำคัญ และจากการตรวจสอบความเหมือนกัน
จากการศึกษา ๒ วิธีนี้ ไม่พบความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเลย ซึ่งตามวัตถุประสงค์

สำคัญบางหนึ่งของวิธีการศึกษาสิ่งที่เป็นเหตุและสิ่งที่เป็นผลคือ การให้ผลที่กว้างขวางและชัดเจนกว่าวิธีวัดความแตกต่างความหมายของคำ กล่าวคือ ทำให้สามารถมองเห็นความแตกต่างที่เชื่อถือได้ระหว่างมโนทัศน์ในกรณีที่มีพื้นฐาน ความแตกต่างความหมายของคำบอกวาเหมือนกัน และทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ทั้งหมดด้วย ผลการวิจัยยืนยันตามข้อเท็จจริงนี้ เช่น มโนทัศน์ของเสรีภาพและอำนาจของนักศึกษาอเมริกันมีพื้นฐานเหมือนกัน แต่จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามโนทัศน์ทั้งสองไม่คาบเกี่ยวกันทั้งหมด และในขณะที่พื้นฐานของความกล้าหาญและเสรีภาพของนักศึกษาอเมริกันใกล้เคียงกัน แต่จากการศึกษาค้นคว้านี้พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง